
ŻYCIE NAUKOWE

Agnieszka Teresa Tys

Wydział Teologiczny

Chrześcijańska Akademia Teologiczna

ORCID: 0000-0003-1186-7171

BHW 39/2018

ISSN 1233-2224

DOI: 10.14746/bhw.2011.39.13

Interdyscyplinarna Konferencja Naukowa „Wychowanie i szkolnictwo ewangelickie w XVI i XVII wieku”

Pomysł zorganizowania Ogólnopolskiej Konferencji „Wychowanie i szkolnictwo ewangelickie w XVI i XVII wieku” wyszedł ze środowisk protestanckich, a konkretnie wcielił go w życie profesor Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie Rafał Marcin Leszczyński. Dlatego listę organizatorów tego wydarzenia musiał otwierać Wydział Teologiczny Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej oraz powstały przy nim Wydział Pedagogiczny. Do organizacji konferencji zostały również zaproszone: Zakład Humanistycznych Podstaw Pedagogiki Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Warszawskiego oraz Towarzystwo Pedagogiki Filozoficznej im. B. F. Trentowskiego.

Konferencja miała na celu przypomnienie wkładu szkolnictwa protestanckiego do kultury polskiej i europejskiej XVI i XVII w., a zatem tematu rzadko podejmowanego nie tylko w dyskursie akademickim, ale również słabo widocznego na gruncie dydaktycznym, chociażby w treściach programowych historii wychowania. Realizacja tego celu spoczęła na prelegentach reprezentujących różne dyscypliny humanistyki: historię, historię wychowania, teologię ewangelicką, literaturoznawstwo i inne. Interdyscyplinarny ogłód miał nakreślić nie tylko współczesny obraz badań poświęconych tej problematyce, ale przede wszystkim wydobyć obszary, które do tej pory nie były eksplorowane, a tym samym ukazać nieprzemijające dziedzictwo kulturalne Reformacji nie tylko w skali europejskiej, lecz także polskiej.

Konferencja odbyła się w dniu 17 maja 2018 r. w auli Centrum Luterńskiego przy ul. Miodowej 21 w Warszawie, udostępnionej Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej przez Konsystorz Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego. Słowa powitalne do uczestników konferencji wygłosili: rektor Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie, ks. prof. nadzw. dr hab. Bogusław Milerski, następnie Dziekan Wydziału Teologicznego, prof. nadzw. dr hab. Jerzy Ostapczuk oraz Dziekan Wydziału Pedagogicznego prof.

nadzw. Renata Nowakowska-Siuta, która jednocześnie poprowadziła, a następnie wygłosiła referat w sesji pierwszej, zatytułowany „Realistyczne nurty wychowania. Wolfgang Ratke (1571–1635): narodziny dydaktyki jako sztuki nauczania”.

Konferencję otworzył referat ks. prof. dr hab. B. Milerskiego „Kształcenie do dojrzałości w pedagogii reformacyjnej”. Autor na poziomie ogólnym wprowadził uczestników spotkania w podstawowe założenia wychowania ewangelickiego na przykładzie kształcenia do dojrzałości. Następnie ks. mgr Tomasz Pieczko (ChAT) w swoim wystąpieniu „Kształtowanie człowieka Reformacji” przedstawił czynniki formujące ewangelika-reformowanego, czyli postawił akcent na wychowanie w duchu Reformacji helweckiej, które w odróżnieniu od edukacji wypływającej z Reformacji luterkańskiej jest obecnie obszarem słabo eksplorowanym badawczo.

Tematyka konferencji automatycznie narzuciła obecność na niej bloku poświęconego postaci Jana Amosa Komeńskiego, którego twórczość na gruncie światowej, jak i polskiej pedagogiki jest szeroko zbadana i rozpropagowana. Zatem na sesję drugą konferencji, której moderatorem był prof. zw. dr hab. Tadeusz Zieliński (ChAT), złożyły się trzy referaty poświęcone temu wybitnemu pedagogowi, jak i również teologowi, oświetlające jego dorobek z różnych perspektyw badawczych. Ujęcie z zakresu historii wychowania zaprezentował prof. Uniwersytetu Warszawskiego Adam Fijałkowski w wystąpieniu zatytułowanym „Ruch dydaktyczny i Komeński o potrzebie reformy szkół humanistycznych w XVII wieku”. Następnie ks. dr Manfred Richter (Berlin) w swoim referacie „Education – for which goals? Comenius’ answer: self command, ecumenism, world peace” skoncentrował się na współczesnym odbiorcy i nakreślił walory, jakie ma dzisiaj myśl Komeńskiego. Natomiast w czasy PRL-u uczestników konferencji przeniósł referat pióra prof. Akademii Techniczno-Humanistycznej w Bielsku Białej Sławomira Sztobryna, zatytułowany „Wybrane wątki recepcji twórczości Jana Amosa Komeńskiego w PRL”.

Jednak na uwagę w tej sesji zasługują przede wszystkim badania mało reprezentatywne na gruncie polskiej humanistyki, które przedstawili w swoich referatach prof. nadzw. dr hab. Dariusz Chemperek (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej) oraz dr Kamila Szymańska (Muzeum Okręgowe w Lesznie). Pierwszy referent ukazał teatr szkolny jako medium edukacji, co oddał znakomicie tytuł jego wystąpienia: „Leszczyński teatr szkolny braci czeskich i luteranów w połowie XVII w. jako medium edukacji”. Natomiast dr K. Szymańska skoncentrowała się na szkolnictwie luterkańskim w Lesznie w wystąpieniu zatytułowanym „W cieniu gimnazjum. Szkolnictwo luterkańskie w Lesznie w XVII wieku”. Należy podkreślić, że w badaniach referentki obecny był także klasyczny motyw historii kobiet – edukacja dziewcząt.

Ostatnią sesję konferencji zdominowaną przez płęć żeńską poprowadził prof. Akademii Pedagogiki Specjalnej, dr hab. Andrzej Ciężela. Pierwsza głos zabrała pani dr hab. Izabela Winiarska-Górska (Uniwersytet Warszawski), która przedstawiła swoje badania w referacie pt. „Drukowane przekłady Pisma Świętego wobec potrzeb dydaktyki protestanckiej w XVI i XVII wieku – analiza pragmatyczna”. Następnie mgr Agnieszka Teresa Tys (ChAT) w swoim wystąpieniu „Szkolnictwo ewangelicko-reformowane w Mało-

polisce w XVI wieku” zilustrowała jego zasadnicze cechy na przykładzie funkcjonowania szkoły w Pińczowie. Natomiast pani prof. Urszula Augustyniak (Uniwersytet Warszawski) zamknęła swoje badania w referacie „Metody przygotowania elit ewangelicko-reformowanych do życia publicznego w Wielkim Księstwie Litewskim XVII wieku”. Ostatni wystąpił pomysłodawca konferencji, prof. nadzw. dr hab. Rafał Marcin Leszczyński (ChAT), który przedstawił wyniki swojego projektu badawczego realizowanego na Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w referacie: „Filozoficzne aspekty refleksji parenetyczno-wychowawczej w drugiej księdze „Żywota człowieka poczciwego” Mikołaja Reja”.

Część trzecia konferencji, jak i również dwa ostatnie referaty z sesji drugiej ukazały, że tematyka szeroko pojętego wychowania nie przynależy tylko do badań na gruncie pedagogiki, lecz fascynują się nią także historycy, literaturoznawcy czy teologowie. Można nawet powiedzieć, że na gruncie tych dyscyplin mamy wręcz „edukacyjne wrzenie”, co implikuje jak najbardziej zasadność interdyscyplinarnych badań między szeroko rozumianą historią wychowania a wymienionymi powyżej dyscyplinami humanistyki. Powyższe stwierdzenia potwierdzają interdyscyplinarność omawianej konferencji, której nie określono tym mianem z powodu współczesnej „mody naukowej”. Wydarzenie to pokazuje również, że problematyka szkolnictwa ewangelickiego była w stanie połączyć reprezentantów różnych dyscyplin, dzięki czemu można było o wiele głębiej spenetrować ten zapomniany współcześnie obszar badawczy.

Należy podkreślić, że analiza konferencji¹, których inicjatorem był R. M. Leszczyński wykazuje, że ich zasadniczą cechą jest sprzeciw wobec neoliberalizmu na gruncie humanistyki, co znajduje odzwierciedlenie w ich organizacji i strukturze. Omawiane sympozjum również wpisuje się w powyższe założenia. Dla niektórych naukowców „neoliberalne uwikłania edukacji” są wręcz oczywiste². Zatem wstęp na niniejsze wydarzenie naukowe nie był uzależniony od opłaty konferencyjnej, która standardowo gwarantuje pakiet: „chemiczne posiłki”, „uroczysty bankiet” oraz wydanie publikacji pokonferencyjnej. Innymi słowy pomysłodawca konferencji nie wzorował się na imprezach korporacyjnych. Wydarzenie naukowe było otwarte dla każdego, kto chciał się zapoznać i pogłębić swoje zainteresowania szkolnictwem ewangelickim XVI i XVII w. Sam temat konferencji nie został podyktowany wymogami rynku, lecz celami z jego perspektywy bezużytecznymi: poszukiwaniem prawdy naukowej i prezentowaniem tematyki niemodnej na gruncie humanistyki.

Teksty pokonferencyjne z niniejszego wydarzenia zostaną opublikowane w czasopiśmie wydawanych przez Chrześcijańską Akademię Teologiczną: „Studiach z Teorii Wychowania” oraz „Roczniku Teologicznym”.

¹ E. Andrysiak, E. Obała, *Sprawozdanie z konferencji „Paweł Hulka-Laskowski – pisarz, religioznawca, bibliofil i pedagog”* (Łódź, 29-30 maja 2015 r.), „Acta Universitatis Lodzensis Folia Librorum” 2016, z. 1/2 (22/33), s. 203-208. Interesującą inicjatywą prof. R. M. Leszczyńskiego są Sympozja Sekcji Starożytników i Bizantynologów Towarzystwa Pedagogiki Filozoficznej im. B. F. Trentowskiego.

² Aby nie było wątpliwości jest to świadome nawiązanie do tytułu książki *Neoliberalne uwikłania edukacji* autorstwa E. Potulickiej i J. Rutkowiak.